

SPOTKANIA NAUKOWE

IV Sesja Paleolimnologiczna *Reakcja ekosystemów jeziorno-torfowiskowych na zmiany w zlewni bezpośredniej i ich zapis w osadach biogenicznych,* 28.02-01.03.2013, Toruń

GAMRAT W., KRZEŚLAK I., KUPNIEWSKA A., LEWANDOWSKI K.

W dniach 28.02-01.03. 2013 r. Toruń gościł uczestników czwartej już edycji Sesji Paleolimnologicznej. Obrazy odbywały się w budynku Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Organizatorem sesji była Katedra Geomorfologii i Paleogeografii Wydziału Nauk o Ziemi UMK (M.T. Karasiewicz), Komisja Paleolimnologii Polskiego Towarzystwa Limnologicznego (G. Kowalewski) oraz Zakład Zasobów Środowiska i Geozagrożeń IGiPZ PAN Toruń (M. Słowiński). Do Torunia przybyło ponad 50 naukowców z całej Polski, zaprezentowali oni łącznie 15

wystąpień i 5 posterów. Tematem przewodnim tegorocznego sesji był Zapis reakcji ekosystemów jeziorno-torfowiskowych na zmiany zlewni bezpośrednią oraz możliwość odczytania ich na podstawie badań osadów biogenicznych. Zagadnienie to było szeroko dyskutowane w trakcie czterech sesji referatowych i jednej posterowej.

Sesję uroczyste otworzył prof. dr hab. W. Wysota, dziekan wydziału WNoZi. Następnie przewodniczący komisji PTLim dr G. Kowalewski (ZBiP, UAM) przypomniał o nadchodzących konferencjach naukowych, a także o wcześniejszych edycjach Sesji Paleolimnologicznych. W części merytorycznej swojego wystąpienia wskazał najczęściej występujące czynniki wpływające na jezioro i jego zlewnię, tj. rolę klimatu, antropopresję, rośliność oraz substrat formujący misę jeziorną i zlewnię. Postawił również niezwykle interesujące i ważne pytanie: czy można modelować zlewnię za pomocą osadu i odwrotnie? Stało się to myślą przewodnią całej konferencji.

Po wprowadzeniu w tematykę toruńskiego spotkania, jako pierwszy referent zabrała głos prof. dr hab. E. Bajkiewicz-Grabowskiej (IG, UG), która przedstawiła Dynamikę sieci hydrograficznej w zlewni pojeziernej. Szeroko omówione w nim zostało zagadnienie retencji obszarów bezodpływowych na przykładzie zlewni rzeki Sznurówki. Zmiany zachodzące w rozwoju sieci hydrograficznej tego obszaru pozwoliły stwierdzić, iż wykształcenie sieci hydrograficznej i jej trwałość zależą od stanu retencji obszarów bezodpływowych i warunków klimatycznych danego roku.

Następnie dr J. Forysiak (KGiP, UŁ) mówił o wybranych ekosystemach mokradłowych regionu łódzkiego. Jego wystąpienie dotyczyło zapisu zmian środowiska przyrodniczego w okresie późnego glacjumu na przykładzie stanowisk: Żabieniec, Ługi, Bartochów, Nierzawada, Rąbień, Witów-Silne Błoto. Prelegent szczegółowo omówił zależność pomiędzy rzeźbą terenu i geologią podłoża, a warunkami sedymentacji osadów biogenicznych oraz ich późniejszą ewolucję.

Kolejny referat zaprezentował dr M. Ślowiński (IGiPZ, PAN). Wyjaśniał on zagadnienie reakcji ekosystemu jeziornego na gwałtowne zmiany klimatyczne w okresie późnego glacjumu. Jako przykład tych zależności przywołane zostało jezioro Trzechowskie położone w Borach Tucholskich.

Ostatnim referatem w sesji pierwszej, było wystąpienie na temat wpływu działalności człowieka na zmiany środowiska przyrodniczego zapisane w osadach organicznych, na przykładzie kompleksu torfowiskowego „Zgniłka”, które przedstawiła dr A. Noryśkiewicz (IA, UMK). W bezpośrednim sąsiedztwie tego obiektu położone jest mezolityczne stanowisko archeologiczne Ludowice, które stało się przykiem do podjęcia zaprezentowanych badań.

W drugiej sesji referatowej dr hab. M. Lamentowicz prof. UAM (WNGiG, UAM) zaprezentował wszechstronne badania osadów torfowisk z okresu ostatnich 1300 lat. Omawiane prace dotyczyły szeregu stanowisk w dolinie rzeki Stążki w Borach Tucholskich.

Następne wystąpienie dotyczyło badań jezior humusowych (sucharów) na terenie Wigierskiego Parku Narodowego. Zagadnienie to, w imieniu większego zespołu, przedstawiła dr D. Drzymulska (IB, UwB). Na podstawie szerokiego wachlarza wykorzystanych metod przedstawiono ewolucję ekosystemów tzw. sucharów wigierskich w ciągu ostatnich kilkunastu tysięcy lat. Pozwoliło to prześledzić ich rozwój, wpisując go w zmodyfikowaną koncepcję harmonicznego i dysharmonicznego rozwoju jezior.

M.T. Karasiewicz (KGiPCz, UMK), zaprezentował zapis zmian hydroklimatycznych w osadach zagłębień wytopiskowych na przykładzie stanowiska „Retno”. Wyniki interdyscyplinarnych badań osadów niewielkiego torfowiska wykazały szereg zmian zachodzących w okresie ostatnich 13000 lat. Pozwoliły one wskazać zarówno wpływ warunków lokalnych (zlewni bezpośredniej), jak i regionalnych (związkanych z klimatem) na kształtowanie się zróżnicowanych osadów.

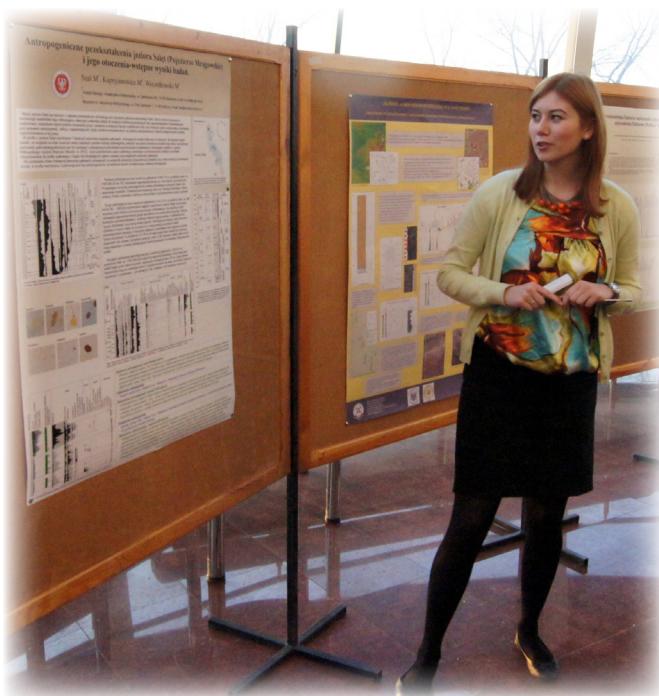
W imieniu większego zespołu współautorów kolejny referat wygłosiła mgr K. Mianowicz (ZGiP, USz). Wystąpienie dotyczyło zmian hydrologicznych w dolinie Dziwiny, zapisanych w zróżnicowanych osadach organicznych. Szerokie badania paleobotaniczne i geochemiczne umożliwiły szczegółową rekonstrukcjękształtowania się doliny Dziwiny w czasie ostatnich kilkunastu tysięcy lat

Problem przekształceń obszarów podmokłych w ostatnim 200-leciu na terenie Borów Tucholskich omówił w referacie dr T. Giętkowski (IG, UKW). Na podstawie analiz numerycznych, w skali regionalnej, wykazał istotne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym całości Borów Tucholskich. Wykonano również szereg badań w skali lokalnej (obszary testowe: Trzebciny, Legbąd, Osowo-Niechwaszcz, Wiele), dokumentujących spadek powierzchni mokradeł, przy jednoczesnym wzroście areału lasów.

Kolejnym punktem Sesji była przerwa kawowa połączona z prezentacją posterową. Po krótkim poczęstunku zaprezentowano pięć posterów, których tematyka związana była z zagadnieniem analiz osadów biogenicznych. Jako pierwszy dr. D. Pawłowski (IG, UAM), zaprezentował rezultaty badań wybranych torfowisk doliny Grabi. Następnie, wstępne wyniki prac nad antropogenicznymi przekształceniami jeziora Salę przedstawiła mgr M. Szal (IB, UwB). Trzeci poster, zawierający wyniki badań osadów eemskich ze stanowiska Jałówka, w imieniu współautorów przybliżyły dr J. Rychel (PIG-PIB) i dr M.T. Karasiewicz (KGiPCz, UMK). Kolejne wystąpienie dotyczyło prac badawczych prowadzonych na stanowisku Dzikowo w Kotlinie Toruńskiej, które miały na celu przybliżyć późnoglacialną i holoceneńską historię tego obiektu – prezentowała je mgr I. Krze-

ślak (KGiPCz, UMK) w imieniu współautorów projektu badawczego. Ostatni poster omówiła mgr M. Fiłoc (IB, UwB) – reprezentantka interdyscyplinarnego zespołu. Odnosił się on do wstępnych wyników badań historii roślinności Wigierskiego Parku Krajobrazowego w ciągu ostatnich 12 tysięcy lat.

Kontrowersyjnie sformułowany temat: Jeziora poleskie wpuszczone w kanał?, przedstawiła dr M. Suchora (PGiP, UP). Współautorski referat, z dr A. Kaczorowską (PGiP, UP), obejmował oddziaływanie kanału Wieprz-Krzna na ekosystemy jeziorne Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Bardzo szerokie spektrum ana-

Drugi dzień obrad (01.03) rozpoczął się już o godzinie 9.00 sezoną referatową, którą otworzył dr hab. B. Chojnicki (KM, UP). Wystąpienie to dotyczyło wpływu zmiennych warunków rozpraszania promieniowania słonecznego na produktywność torfowiska. Zagadnienie to omówione zostało na przykładzie stanowiska w Rzecinie.

Kolejna prezentacja dotyczyła składu chemicznego osadów biogenicznych w okresie ostatnich kilkunastu tysięcy lat na przykładzie utwórzów torfowiska Rąbień. Powyższe zagadnienie zaprezentował mgr D. Okupny (KGiP, UŁ), będący członkiem szerszej grupy badawczej.

Ostatnie wystąpienie dotyczyło zagadnienia denudacji i jej wpływu na powstające osady, na przykładzie zagłębiania wytopiskowego w rezerwacie „Retno”. W imieniu zespołu, wystąpił dr M. Świtoniak (KGiKK, UMK). Wykonane badania pozwoliły wyróżnić cztery etapy wzmożonej denudacji zboczy zagłębiania, która w znaczący sposób zmieniła charakter powstających w jego dnie osadów.

W ostatnim bloku referatowym, zamkającym IV Sesję Paleolimnologiczną mgr W. Gamrat (KGiPCz, UMK) przedstawił zmiany środowiska przyrodniczego zapisane w jednym z rdzeni pobranych na stanowisku Gronowo.

liz, które zostało zastosowane wykazało niekorzystny wpływ kanału, przede wszystkim z uwagi na wzrost zawartości biogenów w badanych zbiornikach wodnych.

Referat zamkający całość Sesji wygłoszony został przez dr G. Kowalewskiego (ZBiP, UAM). Dotyczył on wpływu zlewni bezpośredniej na jezioro. Jako przykład omówione zostało jezioro Rotcze, którego historia zagospodarowania zlewni została udokumentowana wynikami szeregu analiz.

Kończąc Sesję dr G. Kowalewski rozpoczął dyskusję podsumowującą całość obrad. Liczne głosy i uwagi sprawiły, że nie udało się odpowiedzieć na wszystkie nurtujące nas pytania. Z pewnością staną się one impulsem do wzięcia udziału w następnej edycji Sesji Paleolimnologicznej, zaplanowanej w Lublinie w 2014 roku.